

**UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE**

**FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD**

Institut sociologických studií

**Tomáš Huml**

**Ľubochňanci a jejich práce v zahraničí**

*Bakalářská práce*

Praha 2011

Autor práce: **Tomáš Huml**

Vedoucí práce: **Doc. PhDr. Pavel Kuchař, CSc.**

Rok obhajoby: 2011

## **Bibliografický záznam**

HUML, Tomáš. *Lubochňanci a jejich práce v zahraničí*. Praha, 2011. 36 s. Bakalářská práce (Bc.) Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd, Institut sociologických studií. Katedra sociologie a sociální antropologie. Vedoucí diplomové práce Doc. PhDr. Pavel Kuchař, CSc.

## **Abstrakt**

Moje práce je založena na kvalitativní analýze devíti rozhovorů s mladými Lubochňanci a Lubochňankami, kteří pracovali anebo pracují za hranicemi Slovenské republiky. Z jejich zkušeností se snažím zjistit, jaké důvody je vedou opustit domov a odejít pracovat do cizí země. V teoretické části obecněji popisují pracovní migraci Slováků a charakterizují vesnici, z níž respondenti pocházejí. V analytické části popisují důvody, proč odcházejí, zaměřuji se i na to, podle čeho si vybírají země, do nichž odešli a na jejich vztah k Lubochni. Zajímám se i o jejich zkušenosti s prací v zahraničí a na jejich pohled na ostatní, co také odešli za prací za hranice.

Na základě výpovědí respondentů docházím k závěru, že důvody odejít z Lubochně pracovat do zahraničí je ovlivněn hlavně ekonomickými faktory, například nedostatkem pracovních příležitostí na místním trhu práce anebo nedostatečným finančním ohodnocením za práci. Pouze oni ale nehrají hlavní roli při jejich rozhodování, zda-li odejdou, protože do jejich rozhodnutí se promítá i mnoho dalších důvodů, které je přimějí opustit domov a závazky, jež v něm zanechali. Všechny tyto další okolnosti jsem se rovněž snažil ve své práci zachytit.

## **Abstract**

My bachelor thesis is based on a qualitative analysis of nine interviews with young people from Lubochňa who have been or still are working abroad. I am trying to find out from their experiences what reasons make them leave their home in Slovakia and start working in another country. In the theoretical part, I broadly describe the problem of labour migration of people from Slovakia and I characterize the village that my respondents come from. In the analytical part, I describe their reasons to leave, I concentrate on the countries they choose as their destinations and on their relationship to their home village, Lubochňa. I also focus on their experience with working abroad and their view on other migrant workers from Slovakia. Based on the enunciations of the respondents, I conclude that the decision to leave Lubochňa is mostly influenced by the economic factors, such as a lack of work opportunities on the local labour market and insufficient financial compensation for the labour. But these factors are not the only reasons for the decision to leave. The decision is also influenced by many other reasons that make them leave their home and the commitments they leave behind. I have tried to describe all these different circumstances in the thesis as well.

## **Klíčová slova**

Slovensko, migrace, práce, cizinci, Lubochňa, trh práce

## **Keywords**

Slovakia, migration, labour, foreigners, Lubochňa, labour market

## **Prohlášení**

1. Prohlašuji, že jsem předkládanou práci zpracoval samostatně a použil jen uvedené prameny a literaturu.
2. Prohlašuji, že práce nebyla využita k získání jiného titulu.
3. Souhlasím s tím, aby práce byla zpřístupněna pro studijní a výzkumné účely.

V Praze dne 19. 5. 2011

Tomáš Huml

## **Poděkování**

Na tomto místě bych rád poděkoval konzultantovi své práce Doc. PhDr. Pavlu Kuchařovi, CSc. za podnětné připomínky. Dále bych chtěl poděkovat svým rodičům a babičce za podporu, Haně za kritiku a všem, kteří byli ochotni se mnou natočit rozhovor.

## **Slovenští pracovníci a jejich místo na českém pracovním trhu a v české ekonomice**

### **Formulace problému**

Podle prognóz demografů čekají v blízké budoucnosti svět rozsáhlé věkové strukturální změny. Již dnes v České republice dochází ke stárnutí populace a s ní dochází i ke změnám na pracovním trhu.

Současná česká ekonomika by se bez zahraničních pracovníků neobešla a přítomnost cizinců se přímo či nepřímo dotýká každého obyvatele České republiky. V současnosti je na českém pracovním trhu kolem čtvrt milionu legálně zaměstnaných cizinců a 93 000 Slováků z nich tvoří nejpočetnější skupinu.

Chtěl bych svojí prací přiblížit postavení legálních slovenských pracovníků v současné České republice a jakou roli pro českou ekonomiku a její pracovní trh hrají.

### **Metodologie**

Kromě zpracování dostupných písemných materiálů týkající se legálních zaměstnanců ze Slovenska, bych chtěl ve své bakalářské práci zachytit i přímé zkušenosti slovenských pracovníků z českého trhu práce v 8 až 10 rozhovorech.

Konzultantem bakalářské práce je Doc. PhDr. Kuchař Pavel, CSc.

### **Orientační seznam literatury**

Český statistický úřad. *Statistická ročenka České republiky 2008*. Nakladatelství Scientia spol.

Štatistický úrad Slovenskej republiky. *Slovenská republika v číslach 2008*.

Štatistický úrad Slovenskej republiky. (2009) *Zamestnanci a priemerné mesačné mzdy v SR 2008*

Fedor GÁL a kol. (1997) *Dnešní krize Česko-Slovenských vztahů*. Praha: Slon.

Kolektiv autorů, editor Petr Žantovský. (1998). *Česká xenofobie*. Olomouc: Votobia.

## Obsah

ÚVOD.....	2
<b>1. TEORETICKÝ ZÁKLAD.....</b>	<b>3</b>
1.1 Migrace Slováků .....	3
1.2 Slováci v České republice .....	5
1.3. Charakteristika obce .....	5
1.4. Zaměstnanost v obci.....	6
1.5 Historie Lúbochně a pracovní migrace Lúbochněnců.....	7
1.6 Občanská vybavenost obce.....	8
1.7 Společenský život a možnosti využití volného času.....	9
<b>2. VLASTNÍ VÝZKUM .....</b>	<b>10</b>
2.1 Výzkumné otázky.....	10
2.2 Metodologie výzkumu.....	10
2.3 Výběr vzorků respondentů.....	10
2.4 Nahrávání rozhovorů, získávání dat a jejich úskalí.....	12
2.5 Charakteristika respondentů a respondentek.....	13
<b>3. ANALYTICKÁ ČÁST.....</b>	<b>15</b>
3.1 Odchod z Lúbochně.....	15
3.2 Migrační strategie Lúbochněnců.....	19
3.3 Migrace ostatních Lúbochněnců a postoj rodiny k jejich rozhodnutí.....	23
3.4 Vztah respondentů k Lúbochni.....	27
3.5 Výhody a nevýhody práce v zahraničí z pohledu Lúbochněnců.....	29
<b>4. ZÁVĚR .....</b>	<b>32</b>
<b>5. SUMMARY.....</b>	<b>34</b>
<b>6. POUŽITÁ LITERATURA.....</b>	<b>35</b>



# Úvod

Původně zamýšlené téma, které jsem chtěl ve své bakalářské práci zpracovat, se týkalo slovenských pracovníků, kteří pracují v České republice, a jejich přínosu pro českou ekonomiku. Musel jsem od svého záměru ale upustit, protože rozsah bakalářské práce je pro tak obecné téma nedostačující a nevyvaroval bych se zobecnění, pokud bych chtěl svoji práci postavit na rozhovorech se Slováky, co s prací v České republice měli zkušenost.

Přesto jsem nechtěl od rozhovorů upustit a hledal jsem za pomoci konzultanta, jak bych mohl využít svoji možnost přístupu ke slovenským respondentům. Jejich společným znakem bylo, že pocházejí z jedné vesnice a mají pracovní zkušenost ze zahraničí – z Čech ale i jiných evropských zemí. Přišlo mi zajímavé zjistit, a navíc to bylo za pomoci kvalitativního výzkumu i reálně zjistitelné, co motivuje mladého člověka z jedné konkrétní vesnice na středním Slovensku, že opustí svůj domov a rodinu a odejde do zahraničí.

Práce je rozdělena na čtyři části. V první části, teoretické, se snažím uchopit pojem pracovní migrace, popisuji některé trendy v migraci Slováků a část věnuji i o Slovácích v České republice. Dále předkládám obecné informace o Ľubochni, o její občanské vybavenosti, společenském životě, zaměstnanosti v obci a její historii.

Ve druhé části představuji jednotlivé respondenty a respondentky, s nimiž jsem rozhovory natáčel, a uvádím kritéria, podle nichž a jakým způsobem byli vybíráni. Je v ní popsáno, jak probíhalo samotné natáčení rozhovorů a pokládám si výzkumné otázky. Podle otázek je rozdělena třetí část, v níž každé z nich věnuji samostatnou kapitolu.

V poslední části shrnuji své poznatky.

# 1. Teoretický základ

Kapitál, informace a služby dávno překročili hranice národních států. Jedním z dalších jevů, které jsou typické v dnešním globalizovaném světě, je i zvýšená mobilita lidí. Kapitál již není svázán na stálo s jedním místem. S tím, jak se pohybuje, pohybuje se za ním i pracovní síla. „... jde o hledání pracovních míst s vysokou úrovní produktivity práce, neboť pracovní síla směřuje především tam, kde je tato produktivita (a tím i mzdy) vyšší. Kde jsou vyšší mzdy, jsou i lepší pracovní a tím a i životní podmínky. Výsledkem je migrace mezi více a méně rozvinutými regiony ...“ [KUCHAŘ, 2007: 45].

Na migraci a její dopady je pohlíženo z mnoha pohledů, neexistuje žádná univerzální teorie, která by migraci vysvětlila. V posledních desetiletích převládá trend, který se snaží „... kritice podrobené migrační teorie pozitivně vytěžit a jejich pomocí usnadnit komunikaci o jednotlivých migračních událostech. Zároveň zaznamenáváme snahy jednotlivé teorie propojit tak, aby se navzájem flexibilně doplňovaly.“ [UHEREK 2008: 75]

Migrace má mnoho druhů a důvodů – může být vynucená, například sociálně ekonomickou situací, válkou, ekologickou katastrofou, politickou situací, anebo je dobrovolná a motivací pro ni může být touha po poznání nového, změna životního stylu a podobně. [BITUŠÍKOVÁ: 2006]

## 1.1 Migrace Slováků

Obyvatelé Slovenska jako jedné z členských zemí Evropské unie mají právo se svobodně pohybovat a této možnosti využívají i při hledání pracovních příležitostí.

Sametová revoluce, s níž se otevřely nové možnosti legálně vycestovat „na západ“ a vstup Slovenské republiky do Evropské unie v květnu roku 2004, jsou dva hlavní momenty, které jsou významné pro pracovní migraci Slováků v posledních letech.

Pro Slováky, kteří migrují za prací, jsou nejzajímavějšími krajinami Velká Británie, Německo, Irsko, Rakousko a Česká republika [LUTHER: 2006]. Je to způsobeno také tím, že z tehdejších patnácti zemí EU v roce 2004 otevřely svoje pracovní trhy pro Slovensko jen tři z nich – Velká Británie, Irsko a Švédsko. Poslední jmenovaná země se ale pro Slováky nestala natolik atraktivní jako Irsko a Velká Británie [BAHNA: 2009].

Odhadnout přesný počet slovenských migrantů není jednoduché, Divinský a Popjaková vycházeli ze tří zdrojů dat – z údajů od Statistického úřadu SR o zahraničním stěhování a z výběrového zjišťování pracovních sil a z údajů Evropské služby zaměstnanosti (EURES) a dospěli k odhadu, že koncem roku 2006 bylo v zahraničí legálně i nelegálně 220 000 – 230 000 Slováků. Jejich podíl tedy činil 9,4% až 9,8% ze celkového počtu zaměstnaných Slováků doma i v cizině [DIVINSKÝ, POPJAKOVÁ: 2007].

Divinský dále odhaduje, že každoročně v letech 2004 až 2009 emigrovalo ze Slovenska nejméně patnáct tisíc obyvatel. Evidence trvale vystěhovaných měla přitom značně poddimenzovaná data, protože jen minimální část obyvatel (5% až 10%) se odhlašuje, když se vystěhují ze Slovenska, i když jim tuto povinnost ukládá zákon [DIVINSKÝ: 2010].

Důvody proč odcházejí Slováci do zahraničí se různí, ale tři hlavní z nich jsou – nespokojenost s domácí ekonomickou a politickou situací, přání vydělat si peníze a studium a další vzdělání. Vysokoškolsky vzdělaní Slováci hledají v zahraničí hlavně dobrodružství a doufají v kariérní rozvoj, středoškoláci odcházejí hlavně z finančních důvodů. [ŠVECOVÁ: 2010].

Z Žilinského kraje (do něhož patří i Ľubochňa) odchází nejvíce lidí ze všech krajů na Slovensku pracovat do České republiky, skoro 70% ze všech, co odejdou pracovat do zahraničí, tak odchází právě do Čech [BAHNA: 2009].

Podle reprezentativních výzkumů jsou ze Slovenska nejčastěji ochotni odejít mladí lidé, v reprodukčním a produktivním věku. Jedná se častěji o muže než o ženy. Spíše by odešli do zahraničí studenti a nezaměstnaní než lidé, co mají trvalý pracovní poměr. I s velikostí sídla je ochota odejít pracovat do zahraničí větší [BAHNA: 2009].

Emigrace má dopad a bude mít dopad na celou společnost na Slovensku. To, že se nemalá část mladých lidí usadila v zahraničí, se projeví na populačním vývoji země. Ekonomicky je pro Slovensko výhodné, že navrátilší přivážejí do země peníze, know-how, poznatky a zkušenosti a emigrace se podílí na zlepšování sociálních podmínek v zemi, až budoucnost ukáže, zda-li se odchod například vysokoškolsky vzdělaných lidí projeví negativně. Navrátilci také mohou pociťovat doma problémy s reintegrací a zažít pocit odcizení a podobně. [DIVINSKÝ: 2010].

## **1.2 Slováci v České republice**

Společná historie, kulturní i geografická blízkost Čechů a Slováků jsou významným základem pro migrační vztahy obou zemí. Není tedy překvapující, že Slováci jsou po občanech Ukrajiny, kterých žije na našem území přes 30%, druhou nejpočetnější skupinou cizinců. Český statistický úřad<sup>1</sup> odhaduje 17 % ze 430 tisíc legálně usazených cizinců (mají vyřízená víza nad 90 dní nebo povolení k pobytu, nejsou započítáni azylanti). Data pocházejí z konce roku 2009. Největší koncentrace cizinců je v Praze a Středočeském kraji, ale obecně platí, že občané sousedních zemí se koncentrují poblíž státních hranic jejich státu s Českou republikou [ČSÚ: 2010].

Nezanedbatelnou skupinou jsou slovenští studenti na vysokých školách v České republice. Od roku 1999 jejich počet značně vzrostl, protože bylo uznáno, že nemusejí platit školné a mohou používat slovenský jazyk během studia [EZZEDINE-LUKŠÍKOVÁ: 2005]. Na českých vysokých školách studovalo v akademickém roce 2009/2010 34 552 cizinců, Slováci tvořili 64,3 % těchto studentů [ČSÚ 2010: 156].

Specifická je i pro Slováky v České republice i jejich profesní a vzdělanostní struktura. Oproti minulosti převažují v současnosti mezi pracovními migranty kvalifikovaní dělníci a inteligence. V minulosti, v období po druhé světové válce, se jednalo hlavně o nekvalifikované dělníky [EZZEDINE-LUKŠÍKOVÁ: 2005].

Od 1.5. 2004 občané EU a tedy i Slováci mají stejné právní postavení a volný přístup na trh práce v České republice jako čeští občané. [ČSÚ 2010: 89]

## **1.3 Charakteristika obce**

Ľubochňa je obec na středním Slovensku, leží necelých šestnáct kilometrů od slovenského Ružomberoku a přibližně padesát kilometrů od Žiliny, tedy se nachází v Žilinském kraji. Tyčí se nad ní štítý Velké Fatry. Za posledními domy začíná Ľubochňianska dolina, jež je součástí Národního parku Velká Fatra. V dolině pramení řeka Ľubochňianka, protékající vesnicí a vlévající se do řeky Váh. Jejich soutok je ve vesnici, Váh rozděluje obec na dvě části. Podél Váhu se vine silnice E50, která je pro střední Slovensko hlavní dopravní tepnou. Napravo od Váhu je železniční stanice, kde

---

<sup>1</sup> Dále jen ČSÚ

zastavují osobní vlaky. V obci v častých intervalech staví autobusy, kterými se mohou místní dopravovat nejenom po nejbližším okolí, ale jezdí i do vzdálenějších částí Slovenska jako například do Bratislavy.

K 31.3.2011 měla Ľubochňa 1088 trvale přihlášených obyvatel na místním obecním úřadě. Podle údajů z roku 2010, vyhodnocených místním OÚ, je v obci 548 žen ku 549 mužům za rok 2010.<sup>2</sup>

## 1.4 Zaměstnanost v obci

Ľubochňa je významným zdravotnickým centrem, Národní endokrinologický ústav v Ľubochni (*dále jen NEDU*) je zařízením evropského významu. Během týdne na vyšetření dojíždějí pacienti z různých koutů Slovenska. Ročně se v ústavu ambulantně vyšetří přibližně 25 000 pacientů. Hospitalizovaných je měsíčně asi 250<sup>3</sup>. Část pacientů zůstává ubytována přímo v zařízení NEDU anebo v soukromých penzionech. Vedle NEDU funguje v obci obvodní lékař, zubní ambulance, lékárna, dětský lékař.

V obci není úřad práce, místní nezaměstnaní se musejí hlásit v nejbližším okresním městě Ružomberoku na Úřadě práce, sociálních věcí a rodiny Ružomberok (*dále jen UPSVR*).

Rok	Roční míra nezaměstnanosti v Ružomerskom okrese (%)
2011	11,92*
2010	13,53
2009	11,26
2008	7,91

\* data pochází z února 2011<sup>4</sup>

Na celém Slovensku byla v roce 2010 míra nezaměstnanosti 14,4%.<sup>5</sup>

NEDU je nejvýznamnějším zaměstnavatelem v Ľubochni. Zaměstnává 158 lidí. Z těchto zaměstnanců je asi 80 lidí přímo z Ľubochně – nejedná se jen o zdravotnický personál, ale i o technický a pomocný personál<sup>6</sup>.

<sup>2</sup> Data získána z matriky OÚ Ľubochňa

<sup>3</sup> Emailem sdělil MUDr. Anton Vaňuga 25.4.2011

<sup>4</sup> Tabulka sestavena podle statistických údajů zveřejněných na <http://www.upsvarr.sk/>

<sup>5</sup> <http://portal.statistics.sk/showdoc.do?docid=24138>

<sup>6</sup> Emailem odpověděl MUDr. Anton Vaňuga 25.4.2011

Zemědělství není v obci rozšířeno, vyplývá to z rázu krajiny. Nejsou zde velká pole ani velké chovy hospodářských zvířat. Maximálně si místní obyvatelé pěstují plodiny kolem domů.

Ľubochňanci dále pracují ve službách, případně v Ľubochňanské dolině, kde je i přes její unikátnost, povolena těžba dřeva. Jinak obyvatelé Ľubochně dojíždějí za prací do okolních měst – Ružomberok, Martin, Liptovský Mikuláš, Žilina a do dalších koutů Slovenska, anebo odcházejí za prací do zahraničí. Důvody a motivy, které je k opuštění domova vedou, jsem se snažil zachytit a popsat na následujících řádcích.

### **1.5 Historie Ľubochně a historie pracovní migrace Ľubochňanců<sup>7</sup>**

Ľubochňa byla původně malá osada, jejíž většina obyvatel byli dřevorubci, kteří pracovali v Ľubochňanské dolině, která původně patřila pod Likavský hrad a měla za povinnost odvádět likavskému panství ryby, zvěřinu a houby.

Až do roku 1897 nebyly v obci jiné pracovní příležitosti kromě možnosti pracovat pro lesní správu - v lese nebo na pile. V tomto roce byly otevřeny klimatické lázně a budovala se lázeňská infrastruktura – lázeňská dvorana, restaurace, lesopark, vodovod, elektrické osvětlení a podobně.

Od roku 1899 je možné počítat hosty na stovky ročně. V roce 1922 bylo navštívilo lázně 1325 hostů. Vrcholem lázeňství v Ľubochni byl rok 1938, kdy se v místě léčilo 3016 pacientů. [VÍTEK, CHURÝ, 2003-2007]

Situace na trhu práce na Dolním Liptově (do této oblasti patří i Ľubochňa) byla vždy závislá na ročním období. Vždycky v jarním, letním a podzimním období bylo více práce, protože místní lidé pracovali hlavně v lesním hospodářství anebo vykonávali i lázeňskou činnost. Na podzim a přes zimu byly lázně zavřeny, proto bylo pracovních příležitostí podstatně méně. V zimě měli naopak více práce lesní dělníci, protože byla v tomto ročním období zvýšena těžba dřeva.

Příležitosti práce se pohybovaly podle toho, jaká byla poptávka po dřevu. Hosté klimatických lázní, kteří přijížděli do Ľubochně hlavně v letním období, byly důvodem pro najímání pracovní síly na výpomoc. Například se zaměstnávali kočí, kteří rozváželi

---

<sup>7</sup> Napsáno podle rozhovoru s MUDr. Antonem Vaňugou

lázeňské hosty po okolí vesnice, pro hosty se organizovali výlety. Lázeňští hosté přinášeli do obce peníze, které utráceli například za hotelové a další služby.

Tím pádem, že poptávka po pracovní síle kolísala, tak místní lidé byli nuceni migrovat za prací. Většinou odcházeli do větších měst v okolí, ve kterých se začal rozvíjet po první světové válce průmysl. Odcházeli do kožedělných závodů v Liptovského Mikuláše, do bavlnářských závodů v Ružomberku.

Část obyvatel Ľubochně našla práci v těchto závodech a po revoluci v roce 1989, kdy došlo k poklesu výroby v těchto technických oborech, došlo i ke snížení počtu pracovních příležitostí. Proto po revoluci v roce 1989 nastal i větší odliv pracovních sil do jiných krajín. Většinou odcházeli do sousední České republiky, ale i hodně lidí odcházelo do Německa, do Rakouska, do Irska a poměrně dost jich bylo i v Norsku.

Někteří z těchto emigrantů se během poslední hospodářské krize vrátili zpět do Ľubochně.

## **1.6 Občanská vybavenost obce**

V obci je velmi dobrá (oproti obcím v nejbližším okolí) občanská vybavenost. Veřejný vodovod, kanalizace, restaurace, diskotéka, dva obchody s potravinami, pošta, kadeřnictví, kavárna, posilovna, tenisové kurty, které patří pod Národní diabetologický a endokrinologický ústav<sup>8</sup>, ale jsou volně přístupné místním obyvatelům, v základní škole si je možné pronajmout tělocvičnu. V ní je zřízena obecní posilovna, do níž chodí přibližně 20 cvičících a pořádají se v ní hodiny aerobiku<sup>9</sup>.

Do Ľubochněnské základní školy dojíždějí děti z okolních vesnic. Dojíždění dětí z okolí je pozůstatkem z doby, kdy Ľubochně byla středisková obec<sup>10</sup>. V současnosti je tento trend na ústupu, protože každá z výše jmenovaných vesnic má vlastní školy s nižšími stupni a později děti dojíždějí do Ružomberka, anebo právě do Ľubochně, přesto není pravda, že by žactvo bylo složeno jen z Ľubochněnců<sup>11</sup>.

---

<sup>8</sup> Dále jen NEDU

<sup>9</sup> Ľubochně na dlani č.1 rok 2008

<sup>10</sup> Telefonicky sdělil MuDr. A. Vaňuga 28.4.2011

<sup>11</sup> „Z prvňáčků nastupující do ZŠ je 15 Ľubochněnců, 6 dětí z Kraľovian a 1 z Rojkova (2008) [Ľubochně na dlani č.1 rok 2008]. „Školu navštěvují děti z Hubovej, Kraľovian, Ľubochně, Rojkova, Stankovian a zo Švošova.“ [<http://zslubochna.edupage.org/>]

## **1.7 Společenský život a možnosti využití volného času**

Obecní úřad pořádá pro místní obyvatele kulturní a společenské akce – Den úcty ke starším<sup>12</sup>, Setkání s Mikulášem<sup>13</sup>, Valentýnský ples. V Ľubochni se konal Koncert ke dni matek<sup>14</sup> a pravidelně se pro nejmenší připravuje Den dětí<sup>15</sup>. Paní Eva Sanigová ze Švošova (sousední obec) vede v lubochňanské škole kroužek Šikovné ruky<sup>16</sup>.

Ľubochna hraje 8. fotbalovou ligu, v místním klubu jsou organizováni chlapci i dospělí. Za Ľubochnu hrají žáci stolní tenis v 8. lize<sup>17</sup>. Oddíl stolního tenisu má 14 hráčů<sup>18</sup>. V obci je volejbalový oddíl a také turistický oddíl při TJ Havran Ľubochna.

V Dolnom Kubíně hraje mužstvo HK Ľubochna lední hokej. Lyžařský oddíl provozuje v zimě lyžařský vlek. OÚ vyhlašuje pravidelně Pohár starostu obce v tenise<sup>19</sup>.

Mladí aktivní katolíci a katoličky (aktivní v tomto případě znamená, že se ve svém volném čase účastní anebo spoluvytvářejí program, který zaštiťuje místní anebo hubovský kostel) z Ľubochně a okolních vesnic Hubovej a Švošova se organizují do katolického „Klubu“. Pořádají výlety, koncerty, tábory, besídky, pracují s mladšími dětmi<sup>20</sup>.

Tento druh zabavení se je ale limitován vyznáním a přístupem k němu. Katolíci a katoličky, kteří jsou ve své víře „vlažnější“ (chodí do kostela méně často, například jen o větší svátky) anebo ateisté se jejich akcí neúčastní.

---

<sup>12</sup> Ľubochna na dlani, číslo 1, duben 2010

<sup>13</sup> Ľubochna na dlani, číslo 1, duben 2010

<sup>14</sup> Ľubochna na dlani, číslo 3, srpen 2009

<sup>15</sup> Ľubochna na dlani, číslo 3, srpen 2009

<sup>16</sup> Ľubochna na dlani, číslo 1, duben 2010

<sup>17</sup> Ľubochna na dlani č.1 rok 2008

<sup>18</sup> Ľubochna na dlani, číslo 4, prosinec 2009

<sup>19</sup> Ľubochna na dlani č.1 rok 2008

<sup>20</sup> Ľubochna na dlani, číslo 1, duben 2010



## **2. Vlastní výzkum**

### **2.1 Výzkumné otázky**

Na začátku výzkumu jsem si položil hlavní výzkumnou otázku, která zněla: Jaké důvody vedou Ľubochňance odejít pracovat do zahraničí?

Snažil jsem se zjistit jejich osobní důvody, kvůli nimž byli ochotni opustit svůj domov, rodinu a blízké a vydat se za hranice Slovenska, aby pracovali v cizím prostředí.

Během svého bádání, jak jsem se hlouběji zaobíral daným tématem, se dílčí výzkumné otázky obměňovaly, aby se ustálily na těchto: Jaké jsou migrační strategie Ľubochňanců? Podle čeho si vybírají zemi, do níž odchází pracovat? Jak ovlivňuje jejich rozhodnutí odejít migrace ostatních Ľubochňanců? Jak rodina zasahuje do rozhodnutí jedince odejít? Ovlivňuje vztah respondentů k Ľubochni odchod do zahraničí? Jaký je jejich pohled na práci v zahraničí oproti práci doma?

### **2.2 Metodologie výzkumu**

Svým výzkumem se snažím zjistit důvody, co vedly k odchodu respondentů, z jejich výpovědí, které nebyly předem svázány určenými kategoriemi. Během rozhovorů s nimi jsem se snažil, aby svoje odpovědi rozvedli a tak co nejvíce popsali svoje motivace k odchodu.

Analýzu získaných dat jsem prováděl v rámci zakotvené teorie [HENDL: 2005], při kódování dat jsem rozlišoval tři fáze – kódování otevřené, axiální a selektivní.

Jako centrální kategorii jsem pojmenoval „důvod k odchodu“, protože je propojena s ostatními kategoriemi. [STRAUSS, CORBINOVÁ: 1999]

### **2.3 Výběr vzorku respondentů**

K výběru respondentů jsem použil teoretický zaměřený výběr [HENDL 2005: 151]. Důležitou roli zprostředkovatele hrál Miňo, kterého jsem znal z dřívějšíka, o němž jsem věděl, že pracoval v zahraničí. Díky němu jsem získal kontakty na Daniela a Antona a dál od nich získával další respondenty, kteří splňovali mnou stanovená kritéria – aby

byli pocházeli z Ľubochně a pracovali v zahraničí. Použil jsem tedy snowball metodu [BABBIE,2007: 193-194].

Respondenti jsou Ľubochněnci. Nebylo třeba, aby v Ľubochni žili od narození, protože vliv okolního prostředí byl na ně prakticky stejný v čase i místě jako na ostatní dotázané (přistěhovali se v předškolním věku a kromě Marii z okolních vesnic).

Při rozhovorech všichni, co nežili od narození v Ľubochni, ji považovali za svůj „domov“ anebo sami sebe chápali jako Ľubochněnce.

**Kubo:** „V Ľubochni žiju od svých pěti let, tedy osmnáct.“<sup>21</sup> **T<sup>22</sup>:** „Vy jste se sem přestěhovali? (...) Odkud? **K:** Ze Stankovian, to je vesnice vedle.“ **T:** „Považuješ se za Ľubochněnce?“ **K:** „Už ano“.

Každý z dotázaných měl za sebou dlouhodobější (delší než šest měsíců trvající) pracovní zkušenost v zahraničí. Rudolf a Mariana, se kterými jsem natáčel rozhovor v Praze, se jako jediný domů zatím nevrátili, ale zařadil jsem je mezi ostatní respondenty, protože ani jeden z nich neplánuje zůstat v Praze na stálo a možnost vrátit se v budoucnu zpět do Ľubochně nevyloučili. Někteří z ostatních dotázaných, stejně jako oni, se hodlají z Ľubochně opět někam za práci vydat.

Věk respondentů nebyl ze začátku jasně vymezen, ale nakonec jsem si určil jako respondenty jen osoby mladší třiceti šesti let, protože jsem k nim měl snažší přístup. Přitom věřím, že není potřeba zachytávat zkušenosti starších od této hranice, protože se mi podařilo natočit rozhovory i s Antonem a Jankou, kteří mají oba vlastní děti. Mít děti považují za jednu ze zlomových věcí, které mohou změnit životní styl.

Nakonec jsem natočil rozhovory s šesti muži ve věku od dvaceti dvou do třiceti šesti let a se třemi ženami ve věku dvacet šest, dvacet sedm a třicet tři let. V zahraničí pracovali, popřípadě pracují, od šesti měsíců po dobu dva a půl roku. Všichni mají pracovní zkušenosti z evropské země. Nepodařilo se mi najít nikoho, kdo by do zahraničí odešel s vysokoškolským vzděláním – všichni z dotázaných odešli po ukončení střední školy.

Postřehy týkající se nejenom minulosti Ľubochně a Ľubochněnců jsem získal z rozhovoru s MUDr. Antonem Vaňugou, ve kterém jsem mu kladl jiné otázky, než ostatním z dotazovaných.

---

<sup>21</sup> Respondenti odpovídali slovensky, ve své práci uvádím český překlad

## **2.4 Nahrávání rozhovorů, získávání dat a jejich úskalí**

Všechny rozhovory vznikly v roce 2011 a do Ľubochně jsem se za účelem nahrávání rozhovorů vrátil celkem třikrát. Na Rudolfa a Marianu jsem získal kontakt v Ľubochni od Kuba a Karola a kontaktoval je v Praze.

Výhodou natáčet rozhovory na vesnici je, že se mnoho lidí mezi sebou zná. Přes kontakty, známé nebo příbuzné je možné najít respondenta, který splňuje kritéria, co jsem si určil pro jejich výběr. Přes Kuba a Karola, s kterými jsem také natočil rozhovor, jsem mohl kontaktovat Rudolfa a Marianu.

První cestu jsem pojal jako průzkumnou. Přesvědčil jsem k rozhovoru jen Miňa. Ale podařilo se mi domluvit s MUDr. Vaňugou rozhovor, v němž jako pamětník a amatérský historik vzpomínal na historii Ľubochně. Rozhovor proběhl při mé druhé cestě a zároveň jsem natočil i rozhovory s Antonem, Danielem, Jankou a Máriou. Miňovi jsem položil doplňující otázky.

Měl jsem slíbené interview i s dalšími lidmi, ale v den natáčení rozhovoru, který měl proběhnout večer v „krčme“, se pořádal „guláš“, což mělo za následek, že všichni vytipovaní nebyli povětšinou schopni rovně stát, natož mluvit.

Vrátil jsem se tedy potřetí, dotočil rozhovory s Kajom a Kubom a zároveň byl na matrice místního Obecního úřadu a v Ružomberku na Úradě práce, sociálních věcí a rodiny. Tyto dvě návštěvy mi ale pro můj výzkum nic objasňujícího nepřinesly. Zajímavé bylo sledovat, že údaje o nezaměstnanosti, sbírá a vyhodnocuje ÚPSVR<sup>23</sup> v Ružomberku a nerozlišuje, jaká je nezaměstnanost v konkrétní obci. Svoje poznatky ani neposílá OÚ v Ľubochni, který měl přitom v minulosti o práci s nezaměstnanými zájem<sup>24</sup>.

Polostrukturované rozhovory trvaly od půl hodiny do padesáti minut. Probíhaly vždy osobně a nahrával jsem je na diktafon. Doplňující dotazy MUDr. Vaňuga zodpověděl telefonicky, k jeho odpovědím jsem si dělal ručně psané poznámky, anebo mi odpověděl e-mailem.

---

<sup>22</sup> T = Tazatel

<sup>23</sup> Úřad práce sociálních věcí a rodiny

<sup>24</sup> Ľubochnianske listy č.1 rok 2006

## **2.5 Charakteristika respondentů a respondentek**

### **Anton**

Z Ľubochně odešel v roce 1996 do Londýna, kde půl roku dělal pomocné práce v kuchyni. Když odcházel do Londýna, měl dostudovanou střední školu – obor rentgenologie. Po návratu vystudoval vysokou školu, je biochemik a nyní je zaměstnaný v NEDU. Je mu třicet šest let. Má dvě děti.

### **Daniel**

Je mu třicet pět let. Je vyučený automechanik. Nyní pracuje jako strojník v Doprastavu v Bratislavě, ale vrací se do Ľubochně každý týden o víkendech. V minulosti pracoval pro zahraniční firmy jako řidič kamionu.

### **Jana**

Je jí třicet tři let a pochází z Ľubochně. Pracovala rok jako au pair v roce 1998 v Holandsku. Nyní je na mateřské dovolené, ale před nástupem na ni pracovala v NEDU jako zdravotní sestra, což je obor, který vystudovala na vysoké škole. Má dvě děti.

### **Karol**

V Ľubochni žije celý život, je mu dvacet dva let. Pracoval na Kanárských ostrovech – na Tenerife a Fuente Ventura. O letních prázdninách byl na brigádě v Liberci a Praze. Na Kanárských ostrovech byl půl roku a zařizoval tam interiéry hotelů. Poprvé, jako sedmnáctiletý, pracoval v zahraničí v Praze, kde o letní prázdniny dělal security. Nyní pracuje na stavbě nedaleko Ľubochně.

### **Kubo**

V Ľubochni žije osmnáct let, přestěhoval se do ní ze Stankovian. Byl pracovat v roce 2007 v Norsku, kde sbíral na brigádě tři týdny jahody. Následně od roku 2007 do roku 2010 byl v Praze, kde pracoval jako stavební dělník. Je vyučený kuchař-číšník a je mu dvacet tři let.

### **Maria**

Do Ľubochně se přistěhovala z Dolného Kubína před dvaceti lety. Je jí dvacet šest let. Je vyučená v oboru kuchař-číšník. Pracovala jako číšnice v roce 2007 sedm měsíců

v Brně.

### **Mariana**

Je jí dvacet sedm let. Po gymnáziu odešla studovat do Prahy psychologii a speciální pedagogiku, kde zůstala pracovat a v současnosti je intervizorkou na Lince bezpečí.

### **Miňo**

Je mu dvacet čtyři let. Pracoval v České republice jako silničář přes půl roku v roce 2008. Je vyučený automechanik, nyní pracuje jako skladník v Ružomberku.

### **Rudolf**

Je mu dvacet sedm let. Odešel pracovat do Prahy v září 2009, kde pracoval do konce zimy 2009 na živnostenský list pro počítačovou firmu jako grafik, nyní dělá manuální brigády. Má střední polygrafickou školu.

Objasnit nejenom trendy odcházení do zahraničí za prací Lubochňanců mi pomohl lékař NEDU **MUDr. Anton Vaňuga**. Je to amatérský historik a pamětník.

### 3. Analytická část

#### 3.1 Odchod z Ľubochně

Jako hlavní důvod, jež byl podle dotázaných určující pro odchod z Ľubochně pracovat do zahraničí, objevující se ve všech rozhovorech, byl zpravidla ekonomicky podmíněn. Respondenti neměli problém mluvit o špatných výdělcích nebo o ekonomické situaci obecně, ale konkrétní částku, kterou si v zahraničí vydělali nebo jaký měli příjem na Slovensku neuváděli a mluvili nejednoznačně.

**Maria:** „*Na Slovensku toho výdělku moc není. (...) Tady v Ľubochni je dost krize i v okolí.*“

**Rudolf:** „*Malé peníze. Velké nájmy, i když já jsem bydlel u rodičů, ale chtěl jsem od nich odejít ... Nemáš love, nemáš žádný život, nemůžeš si nic koupit.*“

**Janka:** „*Jsou tu omezené možnosti pro mladé, pokud fakt že nedělá ve zdravotnictví nebo ve školství, tak tu nemá možnost přímo tady v Ľubochni se zaměstnat.*“

Jediný, kdo se konkrétně vyjádřil k výdělkům v Ľubochněnském okolí, v práci, do níž mohl být přijat, byl Rudolf.

**Rudolf:** „*... práce, která nemá cenu dělat, protože jsou za to tak strašně malé peníze, že člověk nebude ze sebe dělat otroka za dvě eura padesát.*“

Odchod za prací do zahraničí byl pro některé z nich řešením nedobrovolné ztráty zaměstnání, nebo když jim vypršela pracovní smlouva.

**Miňo:** „*Nebyla momentálně práce a tam [v Praze] se vyskytla práce za dobré peníze.*“

**Daniel:** „*Byl jsem propuštěný, na úřadu práce, potřeboval jsem peníze.*“

Nejedná se však jen o ekonomicky podmíněné motivy a ze zpětné analýzy rozhovorů vyplývá, že do rozhodování, zda-li odejít, vstupují i další faktory. Nutno poznamenat, že se zpravidla nejednalo jen o jeden faktor, ale o více najednou. Důležitou roli hrají peníze, za nimiž má cesta do cizí země své praktické odůvodnění, ale často k učinění rozhodnutí odejít přispějí i další okolnosti.

**Anton:** „*Poznat svět a vydělat si peníze.*“ **T:** *V té době nešli vydělat v Ľubochni nebo jejím okolí peníze?* **A:** „*Pokud člověk neměl vzdělání, tak ne.*“

Anton je oproti ostatním jediný, kdo si nestěžoval na nedostatek pracovních příležitostí nebo na nedostačující finanční ohodnocení své práce v místě. Jeho vzdělání mu v současnosti umožňuje pracovat v Ľubochněnském NEDU na jedné z řídicích funkcí.

Dalšími praktickými důvody pro odchod byly: předem zajištěná možnost práce či ubytování,<sup>25</sup> případně odchod společně se známými<sup>26</sup>. Jediný Rudolf se ze všech dotázaných vydal do Prahy na „blind“<sup>27</sup>, všichni ostatní neopustili Lubochňu bez toho, aby neměli alespoň předem domluvené jedno z výše uvedeného (práce, ubytování). Zvláštní případ je Mariana, která odešla do Prahy ne pracovat, ale studovat.

Někteří z dotázaných byli v zahraničí vícekrát, pro ně pak další opuštění domova bylo jednodušší, než když vyrazili poprvé.

Výše vyjmenované bych označil jako vnější okolnosti. Existují ale i vnitřní motivace – touha splnit si sen, zažít něco nového, poznat nepoznané.

**Kajo:** „Poznat novou zemi, jazyk, výdělek. Jedno s druhým. Taková možnost se neodmítá. Možná v životě bych se tam nedostal. V životě nikdy jsem neletěl letadlem, v životě jsem nebyl u moře. Pak jsem pracoval u oceánu.“

**Janka:** „Chtěla jsem zkusit něco jiného. (...) Po revoluci se otevíraly možnosti, chtěla jsem toho využít.“

Každý z dotázaných zanechal v Lubochni někoho, o kom uvažoval, že má k němu nebo k nim závazky. Ať už to byli kamarádi, rodina, anebo přítelkyně či přítel. Přetrhnout tyto závazky a odejít od nich do zahraničí nebylo pro nikoho z nich lehké, ale omlouvali si to různými způsoby jako smíření se s tím, že „... to je život...“<sup>28</sup> či „... po čase si člověk zvykne.“<sup>29</sup> Anebo se za nimi alespoň vraceli, pokud pracovali v Čechách<sup>30</sup>. Kubo si kvůli přítelkyni našel takovou práci, aby se mohl z Prahy po třech týdnech nebo měsíci za ní na týden vracet.

Nikdo z dotázaných neměl v době, když odcházela nebo odcházela za prací do zahraničí, dítě. Janka a Anton, kteří děti v současnosti mají (nejedná se o pár), by nyní Lubochňu kvůli práci v cizině neopustili právě kvůli dětem. Janka je na mateřské dovolené, po níž nastoupí opět do NEDU, Anton místo v NEDU rovněž má. Odešli by pracovat do zahraničí pouze v případě, že by nedokázali finančně zajistit svoje děti ze zaměstnání, které mají v Lubochni.

---

<sup>25</sup> Maria, Kajo

<sup>26</sup> Kubo, Maria

<sup>27</sup> Rudolf

<sup>28</sup> Daniel

<sup>29</sup> Miňo

<sup>30</sup> Maria, Kubo

Zaměstnání na Slovensku za závazek, od něhož nejde odstoupit, nebylo nikým považováno a pracovní poměr byl ukončen okamžitě, kdy se objevila nabídka lukrativnější práce<sup>31</sup>.

Ani závazek docházet na ÚPSVAR, tedy hlásit se pravidelně každý měsíc, v případě těch, kteří byli v době odchodu nezaměstnaní a neodhlásili se. Ľubochnanci, co jsou bez zaměstnání, dojíždí na úřad práce do Ružomberka. Pro Rudolfa nebyla tato povinnost dostatečně zavazující, aby mu k odchodu do zahraničí zabránila, i když mu hrozilo, že bude z jeho databáze vyloučen a bude si tak muset platit sociální a zdravotní pojištění sám. Odjel do Prahy bez toho, aby se odhlásil a na rozdíl od Marii se ani nevracel každý měsíc, aby se nahlásil. Jestli je nyní registrován na ÚPSVAR neví.

Zkušenosti z úřadu práce vnímají dotázaní spíše negativně a tvrdí, že práci nikomu nezprostředkoval<sup>32</sup>.

**Miňo:** „*Nepomohl. Jedině mi platil moje sociální odvody. Ale při hledání práce... Jako byl jsem se tam ptát a něco... Musel jsi tam vlastně jen chodit.*“

Přestože se může podle místních listů zdát, že v Ľubochni není nouze o kulturní (viz. výše vypsané aktivity pořádané Obecním úřadem anebo jednotlivci) vyžití, podle tvrzení některých dotázaných je opak pravdou<sup>33</sup> anebo nevyhledávají program, organizovaný OÚ.<sup>34</sup>

**Kubo:** (Nevěřícně) „*V Ľubochni?! Kulturní život? Já nevím, co bych ti řekl ke kultuře v Ľubochni. Frčelo tu kdysi kino, už nefrčí. Aspoň možná jenom jediné pro děti. Nějaké větší využití v kultuře tu nevidím. (...) Byly tu kapely, už které vymřely, dá se říct, bylo to takové oživení.*“

**Janka:** „*Chybí mi kultura a je tu dost malá možnost vyžití, co dává město. Ale pro děti je to tu ideální.*“

Dotazovaní se však umí zabavit i jiným způsobem. Oblíbené jsou kolektivní sporty, kdy je možnost se sejít s přáteli, jako fotbal, florbal anebo volejbal<sup>35</sup>. Často se opakující využití volného bylo popíjení s přáteli v hospodě<sup>36</sup> nebo je možné se zabavit na diskotéce<sup>37</sup>.

Ľubochna je vesnice a tempo vesnického života je odlišné od městského. Části

---

<sup>31</sup> Kubo, Kajo

<sup>32</sup> Maria

<sup>33</sup> Janka, Miňo, Maria,

<sup>34</sup> Kajo

<sup>35</sup> Kubo, Kajo, Miňo, Anton, Daniel

<sup>36</sup> Kajo, Kubo, Miňo

<sup>37</sup> Maria



respondentům vyhovuje, někdo se s ním smířil<sup>38</sup>. Nicméně absence jiných volnočasových aktivit, než kterým se věnují, a stav místního kulturního života nebyly zdaleka dominantním motivem, kvůli kterému by odcházeli pracovat do zahraničí. Jediný, kdo vidí situaci jinak je Rudolf.

**Rudolf:** „*Lubochňa je nic. (...) Nuda jednoduše. Zábava `jdeme do hospody` mně nebaví.*“

Rudolf uvedl, že právě nuda byla jedním z hlavních motivů, proč odešel z Lubochně pryč.

## Závěr kapitoly

Důvody, proč Lubochňanci odcházejí z domova, aby pracovali v zahraničí, je třeba hledat v nespokojenosti s jejich ekonomickou situací v době, která předcházela jejich odchodu. Odcházejí dlouhodobě nezaměstnaní<sup>39</sup>, ti co jsou na úřadu práce jen několik měsíců anebo i ti, co nejsou spokojeni se svým platem a naskytne se jim lukrativnější pracovní nabídka.

Nevyplývá ale z rozhovorů, že ekonomické výhody práce v zahraničí jsou to jediné, co Lubochňance přiměje k odchodu z domova. Pro některé z respondentů musí být samotná změna prostředí natolik lákavá, aby opustili svoje závazky, které v Lubochni zanechali. Když přestane být natolik atraktivní, anebo výdělek není výrazně lepší než v Lubochni, tak se vrátí zpět.

---

<sup>38</sup> Janka

### 3.2 Migrační strategie Ľubochňanců

Mladí Ľubochňanci si vybírají cizí zemi, do které půjdou pracovat podle dvou hlavních kritérií. První z nich nazývám jako obecné a druhé jako konkrétní. Pojďme se společně podívat, co měli dotazovaní při výběru země, do níž z domova odešli pracovat, společného.

Nikdo z respondentů si nevybíral zahraniční zemi na východ od Slovenské republiky. Jejich cílem byli západní země, geograficky i ekonomicky. Na „západě“ je podle nich snadnější najít práci, která bude lépe placená, než na „východě“. Navíc o Polácích a Ukrajincích někteří z nich obecně mluvili s despektem.

Netvrdím, že moji respondenti jsou rasisté a xenofobové, ale svoji roli jistě hraje fakt, že podobné výroky jsou bohužel poměrně rozšířený trend.

**Miňo:** (o agentuře) „...vykašlali se na nás jako na nějaký Poláky.“

**Rudolf:** „...pracovat v Praze je lepší než na tady (na Slovensku). To je jako na Ukrajině.“

Kubo paradoxně pracoval společně s Poláky a vykonával tu samou pozici, jako oni.

**Kubo:** „Byli (pracovali s ním na stavbě) tam kluci z Brna, Košic i Polska nebo Litvy.“

Přitom je ale třeba říci, že i česká společnost není vždy přívětivá k zahraničním pracovníkům. Slováci ale mají pro Čechy specifické postavení mezi cizinci.<sup>40</sup>

Nejen společná česko-slovenská historie jednoho společného státu jejich chápání jako „bratry“ má vliv. Moji rodiče vyrůstali v době, kdy ve společné státní televizi zněla slovenština i čeština, obě země měly společnou vládu, zákony, v novinách vycházely články v obou jazycích – Slováci nebyli v Čechách bráni jako cizinci<sup>41</sup>.

Pracovní migrace mezi Čechy a Slovenskem byla brána jako migrace uvnitř jednoho státu. „Až do roku 1992 se totiž jednalo o vnitrostátní migraci, která se ve srovnání s mezistátní migrací vyznačovala minimem administrativních bariér či restriktivních opatření. O významu tohoto procesu svědčí skutečnost, že v období 1945 – 1992 se mezi oběma zeměmi stěhovalo úhrnem přibližně 1,2 milionu obyvatel, z celkovým migračním ziskem pro české země ve výši 300 tisíc osob.“ [DRBOHLAV, 2010: 28]

---

<sup>39</sup> Maria a Rudolf byli bez práce přes rok

<sup>40</sup> Ke Slovákům mají Češi nejlepší vztah ze všech cizích národností

[http://www.cvvm.cas.cz/upl/zpravy/100193s\\_ov30311b.pdf](http://www.cvvm.cas.cz/upl/zpravy/100193s_ov30311b.pdf)

<sup>41</sup> Sdělil MUDr. Anton Vaňuga

I v dnešní době se opět tento trend navrácí na obrazovky, kdy talentové a pěvecké soutěže dostávají přídomky Česko-Slovenské. Byť může jít o marketingový tah, je skoro nepředstavitelné, že by stejně uspělo Česko-Polsko nebo Česko-Ukrajina má talent, protože jazyková a kulturní příbuznost se nezapře.

Na poválečné Mírové konferenci v Paříži v letech 1919-1920, během jednání o vzniku nového Československého státu, byla českou delegací existence budoucího státu argumentována mimo jiné tím, že Slováci a Češi jsou bratři, které jen rozdělila nadvláda Uherska nad Slovenskem před padesáti lety [MARUNIAK, GRÁCOVÁ: 2008].

Nechme stranou, že argumentace nebyla úplně založena na pravdě a historické prameny byly spíš využívány podle potřeby západoevropských politiků než podle skutečnosti. Ponechme stranou i to, že se Češi chovali spíše jako „starší bratři“, hegemonní postavení v novém státě bylo zakotveno i v Ústavě Československé republiky. [MARUNIAK, GRÁCOVÁ: 2008].

V oficiálním politickém slovníku jsou Slováci a Češi nazýváni bratry, pokud se to zrovna hodí.

Slováci jezdí do Čech studovat a pracovat (samozřejmě i Češi na Slovensko) také proto, že jim jejich mateřština nenaráží na jazykovou překážku. „V roce 2007 na českých státních i soukromých vysokých školách studovalo přes 16 000 studentů ze Slovenska. Za podivuhodnost možno považovat novou možnost, kterou slovenským uchazečům o studium poskytují české vysoké školy – absolvování přijímacích zkoušek na Slovensku.“ [NÁBĚLKOVÁ: 2008]

Rodiče Mariany, když jim oznámila, že se chystá jít studovat do Prahy, přijali tuto skutečnost pozitivně.

**Mariana:** „Máma byla určitě ráda, protože jako, víš, to je přece nějaká prestiž studovat v Praze a tak. (...) Celkem mi vyhovuje to, že je tu příbuzný jazyk i ta mentalita.“

**Kubo:** „Není tam bariéra přes řeč. S každým se dohodneš. Všechno je v pohodě a nebrali mě tam jak nějakého cizince, dá se říct.“

**Rudolf:** „Česká mentalita je úplně jiná, vyhovuje mi o mnoho víc než být v Lubochni. A dorozumíš se. (...) Češi jsou zábavnější lidé než Slováci, nevím, jsou o mnoho klidnější, na ulici není problém se s někým potkat a popovídat.“

I když se jeho názor na „mentalitu“ liší od Marianina, vybírali si oba podle jazyka, který pro ně nebyl překážkou.

„...*Dvojjazyková komunikace, kdy Slováci s Čechy mluví slovensky, je přirozená, nadále možná a na základě pozorování se předpokládá, že české prostředí slovenštinu přijímá, je to do velké míry pravda – kdyby to bylo celkem jinak, museli by se slovenští příchozí v českém prostředí výrazně od začátku a natrvalo přeorientovat na češtinu.*“ [NÁBĚLKOVÁ, 2008 : 79].

Anton odešel do Anglie s tím, že si chce zlepšit angličtinu a pro Janku bylo zlepšení angličtiny také částečným motivem, ale to, že neuměla holandsky a trochu anglicky pro ni nebylo natolik důležité, aby nejela.

**Janka:** „*Holandsky jsem neuměla, uměla jsem jen anglicky a to částečně, jen takovou školní angličtinu jsem ovládala. (...) Měla jsem strach, ale zvládla jsem to, když je člověk mladý, tak tak nad tím nepřemýšlíš, prostě skočíš do vody a plaveš.*“

Karol odešel na Kanárské ostrovy bez toho, aby uměl španělsky, ale žijí a pracují tam již jeho dva bratři, z nichž jeden má zavedenou firmu a žije tam již jedenáct let. Druhý přišel také za ním před osmi lety. To, že měl možnost přijet do připraveného „*zázemí*“<sup>42</sup> – měl domluvenou práci a ubytování, navíc se nemusel starat o vyřizování formalit na ostrovech, popřípadě byl vždy někdo, kdo mu mohl překládat, bylo výhodou.

**Karol:** „*To jsem pracoval jako kuchař, byl jsem zaměstnaný v Ružomberku. Jednou večer jsme jeli z práce s kamarádem autem a zavolal mi bratr a nakonec vysvitlo z toho, jestli nechci pracovat na Kanáry.*“

Odjel tam tedy týden na to a vzal s sebou i kamaráda, s kterým jel v autě. Kamarád zůstal na Kanárských ostrovech jen dva měsíce, Karol zůstal déle.

Motiv „*náhody*“ nebo „*zásahu zvenčí*“ se objevil u více respondentů. Sami aktivně nevyhledávali konkrétní cizí zemi, do které by chtěli jet. Karol ani Kubo defakto neplánovali výhledově jet do zahraničí, ale když se objevila pro ně lákavá nabídka, tak neváhají odejít.

**Kubo:** „*... měl jsem kamaráda, který mi poskytl ( ... ) jestli nechci jít, práci, bylo to finančně lepší, tak jsem šel.*“

Miňo odešel také náhodně „*vyskytla se možnost*“, kterou zařídil jeho kamarád přes agenturu. Právě možnost odchodu společně v partě<sup>43</sup>, s někým známým nebo za

---

<sup>42</sup> Karol

<sup>43</sup> Kubo

někým<sup>44</sup>, kdo buď v místě přebývá anebo má kontakty<sup>45</sup>, tak má vliv na to, do jaké země se Lubochňanec vydá.

Nemít kontakty v zahraničí není překážka, ale značně zjednodušují mnoho věcí – svoji znalostí místního prostředí pomáhají s ubytováním, hledáním práce a člověk mimo domov se cítí jistěji. Kontakty, které člověk získá od přátel, rodiny anebo známých, nahrazují pracovní agentury, které za poplatek anebo procenta z příjmu pracovníka zajišťují alespoň některé z výše vyjmenovaných. Někteří z respondentů, zaujímají k pracovním agenturám negativní postoj. Buď z vlastní zkušenosti, anebo ze špatné zkušenosti jejich známých<sup>46</sup>.

**Miňo:** „*Tak agentura nás obelhala v podstatě, nedostali jsme tolik, kolik jsme měli dostat zapláceno, tak jsme se vrátili zpět.*“ Přes agenturu by od té doby už nejel „bál by se“.

## Závěr kapitoly

Výběr cizí země, do níž půjdou pracovat, Lubochňanci vybírají podle různých strategií, ale obecně pro ně je, že jdou za lepšími pracovními příležitostmi, které jsou lépe finančně ohodnoceny než v Lubochni, potažmo na Slovensku. Do které konkrétní země se vydají, je dáno tím, jestli v ní mají kontakty na příbuzné nebo známé, jež jim před anebo po příjezdu pomáhají nebo podle jazyka, jakým je se možno v dané zemi dohovorit. Využít tyto kontakty je výhodnější a je využívá se jich raději než pracovních agentur.

---

<sup>44</sup> Anton, Mária

<sup>45</sup> Kubo

<sup>46</sup> Rudolf, Kubo

### **3.3 Migrace ostatních Ľubochňanců a postoj rodiny k jejich rozhodnutí**

Za prací mimo obec a mimo Slovensko odcházeli i další lidé z Ľubochně. Trend odcházení za prací je poměrně rozšířený a zkusit odejít pracovat mimo republiku je celkem běžné. I všichni dotazovaní znali z obce někoho, kdo už před nimi v cizině pracovat byl<sup>47</sup>. Lidé, kteří mají za sebou pracovní zkušenost v zahraničí, se mohou stát, kromě toho, že je možné od nich získat v některých případech kontakty, jež pomohou se sháněním práce anebo ubytování v zahraničí, zdrojem informací před cestou do země nebo města, v níž pracovali, pro ty co se do daného místa chystají. **Maria:** „*Já tam (v Brně) odtud' (z Ľubochně) už měla kámošku, co je zpět, tak jsem se jí před tím ptala, kam tam chodit a tak.*“

U některých z mých respondentů byli i další členové rodiny, co měli s prací za hranicemi Slovenska zkušenosti.

Karol má osm sourozenců, z toho pět z nich včetně něho zůstalo na Slovensku. Nejstarší bratr jako první odešel za prací před jedenácti lety na Kanárské ostrovy. Nyní vlastní firmu, co zařizuje interiéry a po třech letech od jeho odchodu za ním přijel druhý bratr. Karolův další bratr žije v Paříži, před tím pobýval v České republice. Sestra zakotvila ve Švýcarsku. Karol byl svědkem již od dětství tomu, že za prací sourozenci odcházeli mimo domov. Když on sám odešel poprvé na letní brigádu do Prahy a Liberce, doma to bylo přijato s klidem.

**Karol:** „*To bylo v pohodě, to věděli, že tam má zázemí nějaký, v pohodě.*“

Když se rozhodl odletět během týdne na Kanárské ostrovy, tak byla situace o něco jiná.

**Karol:** „*To bylo trošku takový divný (...) trošku z toho čuměli, brali to jako srandu (...) pak se trochu divili.*“ **T:** „*Ale nebránili ti v tom?*“ **K:** „*To vůbec.*“

Rudolf má strýce, který musel odejít na rok pracovat do Holandska, aby mohl splatit „*velké dluhy*“<sup>48</sup>.

**Rudolf:** (Rodiče) „*Nechtěli, abych odešel, asi aby mě měli nablízku a tak dále a tak dále.*“

---

<sup>47</sup> Během rozhovorů jsem poprosil respondenty, aby se pokusili odhadnout, kolik spolužáků z jejich třídy ze základní školy odešlo pracovat do zahraničí na dobu delší než šest měsíců. Janka odhadovala 50%, Kajo jednu třetinu. Zbytek odhadů byl mezi těmito dvěma čísly. Ne všichni jejich spolužáci byli z Ľubochně, ale chtěl jsem na tomto ukázat, že migrace za prací je poměrně běžná.

I přestože Rudolfa nepodporovali, nebylo to nic platné, rozhodl se odejít i mimo jiné proto, aby nemusel nadále bydlet s rodiči, jak tomu doposud bylo.

Janka jako nejstarší ze tří sourozenců odešla do zahraničí první. Když byla malá, její otec odcházel pracovat na „týždňovky“<sup>49</sup>, tedy že byl týden nebo o něco déle za prací mimo Lubochňu, aby se na pár dní vracel za rodinou. Jako montér jezdíval po celém Československu.

Jeden z Janky bratrů, který uměl francouzsky a anglicky, odešel po vysoké škole za prací do Francie a nyní žije a pracuje ve Velké Británii v Cambridge. Druhý studoval vysokou školu v Brně, kde zůstal pracovat.

Před odchodem respondentů do zahraničí se někdy v rodinách o příležitosti pracovat v jiné zemi diskutovalo s ostatními rodinnými příslušníky, v první řadě s rodiči.

**Janka:** „*Moc se jim to nelíbilo (rodičům), ale vyrovnali se s tím. Akceptovali to, nebránili mi. Řekli svůj názor, že s tím nesouhlasí, že by podle nich bylo vhodnější, abych zůstala nadále pracovat, ale nebránili mi v tom.*“

**Maria:** „*Moc s tím nesouhlasili, ale já už jsem dospělá, tak jsem šla.*“

**Kubo:** „*Nebyli nějaký s tím nadšený, měl jsem osmnáct let a hned jsem se vydal do Norska, ale tak šli jsme se známými, tak bylo to v pohodě. Víceméně.*“

Rodiče vyjádřili svoje obavy nebo nesouhlas, ale i když jejich potomci stále s nimi bydleli, tak tím, že už všem bylo přes osmnáct let v době, kdy se chystali odejít, jako dospělým nebránili.

Mariana, když doma oznámila, že jde studovat do Prahy, setkala se se smíšenými pocity obou rodičů.

**Mariana:** „*Máma byla ráda (...) tátovi to vadilo, že mu budu chybět, už tam nebudu. (...) Nebránili mi. Nechali mě svobodně se rozhodnout, co chci dělat a kam chci jít.*“

Později, po studiu, se rozhodla, že zůstane v Praze i pracovat.

**Mariana:** „*Měli jsme o tom nějaké debaty, ale prostě usoudili, že určitě at' se rozhodnu, jak chci já.*“

Mariana má i mladší sestru, která po střední škole si přes inzerát našla práci jako pečovatelka v Anglii, kde byla dva roky. Odešla v době, kdy Mariana už studovala

---

<sup>48</sup> Rudolf

<sup>49</sup> Janka

v Praze. Nyní je zpět v Ľubochni a podle Mariany to měla „lehčí“<sup>50</sup> oproti ní, co se týče dohadování se s rodiči. Připustila i, že právě její odchod z domu a zkušenosti s ní na to měly vliv.

Vliv rodičů na jejich rozhodnutí nebyl prakticky moc silný, ale jejich postoj se promítl do přístupu, jaký chtějí mít respondenti ke svým dětem, jestliže jim oznámí, že by se chtěly vydat pracovat do zahraničí. Nikdo by jim nebránil, naopak spíše by je v jejich rozhodnutí zkusit si vyzkoušet pracovat i v jiné zemi podporovali.

Na otázku: „Podpořil bys svoje děti, aby odešly pracovat do zahraničí?“ odpovídali respondenti takto:

**Mariana:** „ Z toho faktu, že už jsem tu (v Praze) zůstala, že možná i dál bych je podpořila, aby šly dál možná, do jinak hovořících zemí.“

**Daniel:** „Ano. Třeba zkusit všechno.“

**Anton:** „To záleží na nich.“

**Rudolf:** „Minimálně bych je podpořil v tom, aby nežily nikdy na Slovensku.“

Obavy z toho, že si jejich děti nenajdou v Ľubochni práci, byl vzpomenut vícekrát.

**Janka:** „Určitě. Tady moc těch pracovních příležitostí není, uvidíme vlastně, co bude za těch pár let, ale jestli budou chtít jít, tak proč ne.“ **T:** „Je to jenom o pracovních příležitostech?“ **J:** „I o tom, že poznáš nové lidi.“ **T:** Chtěla bys, aby se sem vrátily? **J:**

„Nechám to na jejich rozhodnutí.“

**Kubo:** „Podle toho, jak by byly starý. Určitě bych nepustil svoje patnáctiletý dítě nepustil někam ...“ **T:** Ne, to nemyslím. Už kdyby byly dospělý, už když by se mohly za sebe rozhodovat.“ **K:** „Určitě. Určitě, má to svoje výhody, aspoň ty finanční určitě, nějak si zabezpečit život a tak.“ **T:** „Nebránil bys jim teda?“

**K:** „Ne. Mně to moji rodiče nebránili, tak proč bych já měl bránit mým dětem.“ **T:** „A chtěl bys, aby se taky vrátily nazpátek jako ty?“ **K:** „No tak určitě ano. Podle mě je Ľubochna taková (...) Jestli by si na to vydělaly, nějaké finanční prostředky v zahraničí, tak po čase proč ne.“

**K:** „Ne. Mně to moji rodiče nebránili, tak proč bych já měl bránit mým dětem.“ **T:** „A chtěl bys, aby se taky vrátily nazpátek jako ty?“ **K:** „No tak určitě ano. Podle mě je Ľubochna taková (...) Jestli by si na to vydělaly, nějaké finanční prostředky v zahraničí, tak po čase proč ne.“

Miňo a Marii vidí stejně jako Janka i jiné výhody toho, že děti odejdou samy do zahraničí, protože samotný pobyt mimo domov bude pro ně životní zkušeností.

**Miňo:** „No, jasně. Určitě, tam se aspoň postaví na vlastní nohy, naučí se, co je život“.

**T:** „A myslíš, že by si tady našly práci?“ **M:** „No, to právě že nevím. Proto bych chtěl, aby zkusily i někde jinde.“

---

<sup>50</sup> Mariana



**Maria:** „*Určitě ano. Aby vyzkoušely i něco jiné, aby vyzkoušely svět, aby se osamostatnily. I kvůli výdělku.*“

### **Závěr kapitoly:**

Odchod do zahraničí z Lubochně je běžný natolik, že každý z respondentů se setkal s tím, že zná někoho, kdo takto odešel. Ať už to bylo jen na čas anebo na stálo. Někdy odešli mimo Slovensko i nejbližší rodinní příslušníci.

Rodiče povětšinou odchod svých dětí s radostí neuvítali, ale bránit jim v odchodu nemohli, protože i když jsou to jejich děti, tak všichni odcházeli jako dospělý.

Respondenti sami svým dětem v odchodu pracovat do zahraničí bránit nebudou, naopak někteří by to považovali jako dobrou zkušenost do života, anebo mají strach, že odchod za prací bude stejně pro jejich děti nevyhnutelný, protože nebudou moci v místě najít dobře finančně ohodnocenou práci.

### 3.4 Vztah respondentů k Ľubochni

Každý z dotázaných měl k Ľubochni, tedy k místu, v němž prožil většinu dosavadního života nějaký vztah - od velmi pozitivního<sup>51</sup>, pozitivního<sup>52</sup>, nostalgického<sup>53</sup>, přes neutrální<sup>54</sup> až ke spíše negativnímu<sup>55</sup>. Proč tomu tak je a jaký vliv má tento vztah k tomu, že se rozhodli odejít do zahraničí, se pokusím zachytit v této kapitole.

**Karol:** „*Tady je to strašně pěkný. (...) Až se vrátím za dvacet let do Ľubochně, tak budu strašně rád, že tu budu moct být a to už doufám, že budu mít nějaký to určitý svoje zázemí, abych tu mohl žít, že si postavím nějaký dům rodinný a prostě abych tu mohl existovat. (...) Mám rád Ľubochnu, je tu krásně. (...) Nemáš problém s ničím, s nikým.*“

To, že Karol ještě není za hranicemi Slovenska a nevydělává peníze, aby si mohl v budoucnu postavit svůj vysněný rodinný dům v obci, je kvůli tomu, že jeho přítelkyně zatím chodí do školy. Karol by si přál, stejně prý jako ona, odejít pracovat do zahraničí společně a s vydělanými penězi se v budoucnu vrátit. Odloučení od sebe řešili tak, že jí každý den z Kanárských ostrovů volal, ale telefonní faktury se pohybovaly okolo sedmi set eur měsíčně. Vysoké účty za telefon a nechuť být od sebe, Karola donutily se vrátit prozatím zpět do Ľubochně.

**Karol:** „*Řekl jsem si, že raději přijdu sem, budu dělat rok navíc na Slovensku a potom vlastně nemám problém, si myslím, se dostat zpět na Kanáry. (...) Půjdu zpět na Kanáry, neváhám.*“

Kdyby byla pro Karola možnost si najít zaměstnání, ve kterém se dají vydělat stejné peníze jako v zahraničí, v Ľubochni anebo jejím nejbližším okolí, tak by neváhal a zůstal by už natrvalo.

**Kubo** se rovněž jako Karol vrátil z Prahy za přítelkyní, v Ľubochni by v budoucnu byl „...asi spokojený.“<sup>56</sup>

Anton a Janka se ze zahraničí vrátili do Ľubochně nastálo. Na rozdíl od Karolova plánu ale bez balíku peněz, za který by si mohli pořídit nový dům. Oba je zpět na

---

<sup>51</sup> Karol, Anton

<sup>52</sup> Miňo, Daniel, Maria

<sup>53</sup> Mariana

<sup>54</sup> Janka, Kubo

<sup>55</sup> Rudolf

<sup>56</sup> Kubo

Slovensko přivedlo, že si chtěli doplnit vysokoškolské vzdělání, jež jim umožnilo získat dobrá pracovní místa v Ľubochni.

**Anton** má v Ľubochni „...*celý svůj svět*“, k němuž má „...*po všech stránkách příznivý a pozitivní*“ vztah.

Janka byla přijata během práce v Holandsku na vysokou školu v Martině, takže se vrátila domů. V Ľubochni se vdala a založila rodinu.

**Janka:** „*Mám tu rodinu, vyrůstají tu moje děti, máme tu byt, mám tu manžela, takže momentálně je to můj domov.*“

V současné době ani výhledově o odchodu do zahraničí neuvažuje, protože vychovávají s manželem malé děti.

**T:** „*Chtěla bys tady zůstat do konce života?*“ **Janka:** „*No, asi mi už nic jiného nezbyvá (smích) ... tak máme tu byt, už asi nezakotvíme jinde.*“

Ľubochnu považuje za svůj „domov“, má ji „...*docela ráda*...“<sup>57</sup>, ale spíše bych označil její vztah jako neutrální. Rozhodně k ní nemá tak vřelý vztah jako Miňo a Daniela, kteří jí označují rovněž za svůj „domov“. Daniel by si přál, aby tu mohli žít až do konce života. Miňo má ve vesnici přítelkyni a kamarády, má to tam rád, „*patří*“<sup>58</sup> do Ľubochně.

Při rozhovoru, co jsem natáčel v Praze, Mariana mluvila o Ľubochni. **Mariana:** „*Tak jako určitě mám ráda tu vesnici, protože jsem se tam narodila, vyrůstala jsem tam. I když je člověk v zahraničí, tak si občas vzpomene na to místo, kde vyrůstala, a je mu nějak smutno za téma lidma, prostředím a tak.*“ **T:** „*Takže se chystáš do Ľubochně vrátit?*“ **M:** „*No, možná až v budoucnu, ale teď rozhodně ne.*“

**Maria:** „*Tak mně je dobře v Ľubochni, já tu mám vlastně celou rodinu skoro, všechny přátele a je to takové klidné místo, takže super. (...) Do budoucna určitě uvažuji o vesnici, protože je tady klid a na rodinný život je to vhodné.*“

Rudolfa život na vesnici nebaví, v Ľubochni se nudil.

## **Závěr kapitoly:**

Ať je vztah respondentů jakýkoliv k Ľubochni, ovlivňuje jen částečně, společně s dalšími faktory, jestli odejdou pracovat do zahraničí. Je to těžce měřitelné, ale některé z respondentů ovlivnil natolik, že podle toho, jaký intenzivní vztah k Ľubochni měli, tak mu podřídili i svůj odchod z Ľubochně.

---

<sup>57</sup> Janka

### 3.5 Výhody a nevýhody práce v zahraničí z pohledu Ľubochňanců

Před odchodem z Ľubochně, kdo měl domluvenou práci, počítal s tím, že bude lepší, než taková, kterou si může najít v Ľubochni a jejím okolí. Ti, kdo ji neměli domluvenou, počítali s tím, že si najdou dobrou práci. Ale práce v zahraničí nemá jen výhody, tady jsou některé nevýhody z pohledů mladých Ľubochňanců tak, jak se s nimi setkali oni.

**Kubo** odcházel do Norska a kamarád mu řekl, že se tam dá „dobře vydělat“<sup>59</sup>. Sběr jahod, který byl na úkol, se ale moc nepovedl.

Když byl v Praze, práce se podstatně nelišila od toho, jak probíhá doma, jen byla lépe placená. Cestovat mezi Ľubochnou a Prahou bylo ale pro Kuba nevýhodné, tak se raději vrátil zpět do Ľubochně.

Karol si práci na Kanárských ostrovech pochvaloval, ale dokázal promluvit i o nevýhodách práce, zařizování interiérů hotelových pokojů, kterou tam dělal.

**Karol:** „(smích) *Těch by tam bylo dost. Jedenáct hodin v práci být každý den. Celý týden, sedm dní v týdnu, co je maximum. (...) To je negativum trochu, co bych mohl říct, že se tam člověk fakt nadělá a zase vydělá pěkné peníze, že se mu to vyplatí, samozřejmě. Má to pořádně zaplacené, ne jako na Slovensku.*“

I když jeho práce byla časově náročná a namáhavá – pracovalo se i v největších vedrech klidně i přes poledne, tak mu vyhovovala a plat, jež byl třikrát vyšší, než měl na Slovensku, některé nepříjemnosti v práci kompenzoval.

**Daniel** porovnával práci pro slovenskou a českou přepravní firmu a více byl spokojený v české firmě, kvůli „organizaci“<sup>60</sup> práce – jak byla zadávána a že jim vycházeli vstříc při rozpisu jízd. Zůstal by v ní pracovat až do současnosti, ale došlo k propuštění a on byl vyhozen mezi prvními. Podle něj nemělo s propuštěním společného to, že byl ze Slovenska, protože ve firmě zůstali i další Slováci, ale že tam byl zaměstnaný nejkratší dobu. Na žádnou nevýhodu pracovat v české firmě si nevzpomněl.

**Mariana** spíše než nevýhody v práci v Praze narazila na „překážku“<sup>61</sup>, která byla dána tím, že je Slovenka. V práci musí mluvit česky, ale není to pro tak vážný problém.

---

<sup>58</sup> Miňo

<sup>59</sup> Kubo

<sup>60</sup> Daniel

<sup>61</sup> Mariana

**Janka** v práci v zahraničí žádné nevýhody nevidí. Anton si naopak myslí, že pracovat v zahraničí má spíše nevýhody oproti práci doma.

**Anton:** „*Budeš tam vždy jako cizinec, nepřijmou tě jako domácího. Na západě je možnost výdělku, ale není jednoduché dobré místo sehnat.*“

Anton mluvil hlavně o práci ve zdravotnictví, v němž pracuje. I když on sám jako zdravotník nepracoval nikde jinde než na Slovensku, svoje tvrzení opírá o zkušenosti svých kolegů, kteří pracovali i v zahraničí. Sám nemá potřebu odcházet z Ľubochně jinam, protože se svým místem v NEDU je spokojený.

**Miňo** měl pracovní zkušenost, kterou mu zprostředkovala agentura. Práci pro agenturu považuje za velkou nevýhodu, když firma nedodrží smlouvu. Jemu i jeho kolegům nezaplatila kolik měli slíbeno a navíc ubytování, jež i ona zařizovalo bylo předražené a na pokojích jich bylo víc, než mělo být. Po takovém jednání odešli společně s kolegy z práce. Nejprve se pokoušeli s firmou jednat, ale právě neochota vyjednávat a vyhýbání se zodpovědnosti, považuje za nevýhodu pracovat v zahraničí přes pracovní agenturu.

Nevýhoda práce v Praze pro Rudolfa je, že v současné době nemá stálé zaměstnání a brigády nejsou pravidelně každý den, spíše jsou jen „nárazově“<sup>62</sup>.

**Rudolf:** „*Momentálně nevýhoda je to, že nedělám každý den osm hodin denně, ale dělám brigády a občas práce je občas není, ale vždy jsou peníze na to, že zaplatím nájem a jídlo.*“

Zůstat pracovat doma v Ľubochni je podle některých z respondentů výhodné, když by je zaměstnával NEDU anebo pracovali přímo v obci, protože odpadá dojíždění za prací<sup>63</sup>.

Maria pracovala před pár lety přes letní prázdniny jako brigádnice pro NEDU. **Maria:** (O lidech, co pracují v NEDU) „*...mají to blízko, když bydlí v Ľubochni mají tu celkem dobré platy.*“

Janka, která je sice na mateřské dovolené, ale jinak je zaměstnána pro NEDU, vidí výhodu v tom, že nemusí platit jízdné, které se podle ní zdražilo v poslední době „*podstatně*“<sup>64</sup> zdražilo, protože nemusí dojíždět za prací. Ale už práce pro NEDU podle ní neznamena takovou výhodu, jako tomu doposud bylo.

**Janka:** „*Ted' prostě jde spíš lidem o to, aby nějakou práci měli, bez ohledu na to kde.*“

---

<sup>62</sup> Rudolf

<sup>63</sup> Kajo, Kubo

<sup>64</sup> Janka

*Ale ten Ústav byl donedávna dost takovou velkou jistotou, ale teď se to mění. Ale ti, co tam dělají, tak jsou spokojeni, že tam můžou dělat.“*

## **Závěr kapitoly**

Do zahraničí odcházejí z různých důvodů, ale nikdo neodcházel s tím, že by chtěl nastoupit do práce, která je horší, než ta, jakou měl v Lúbochni. Kromě Janky a Daniela se každý setkal v práci s nějakým nedostatkem.

Když se v práci nahromadí více nevýhod a respondenti přestanou být spokojeni s daným stavem, opustí ji a odejdou jinam, kde je to lepší, což může být právě doma. Pracovat v Lúbochni je výhodné pro Lúbochňance, protože nemusejí dojíždět.

## Závěr

Ve své práci jsem se z výpovědi devíti respondentů a respondentek snažil zjistit, jaké byly jejich důvody odejít ze Slovenska pracovat do zahraničí. Snažil jsem se co nejúplněji analyzovat všechny faktory, které je ovlivnily natolik, že výsledkem bylo rozhodnutí opustit domov a vydat se pracovat mimo Ľubochňu. Zde předkládám závěry, k nimž jsem došel během svého výzkumu.

Kromě Mariany, která nejprve odešla do Prahy studovat a zůstala v ní, protože po vysoké škole nastoupila do zaměstnání, tak každý z dotázaných odešel do zahraničí z ekonomických důvodů. Někteří respondenti nemohli najít dlouhodobě, a to ani za pomoci úřadu práce, v Ľubochni a okolí zaměstnání, dalším skončila pracovní smlouva. Ti, kteří měli zaměstnání, tak odcházeli do ciziny, protože se jim odchodem do zahraničí naskytla možnost vydělat si více peněz.

Respondenty do zahraničí ale nelákaly pouze lepší možnosti výdělku, než měli doma. Je podstatné poznamenat, že každý z nich měl pro svůj odchod i další motivace, jež ho ve výsledku přiměly odejít. Často se opakujícím motivem byla touha zažít něco nového, co v Ľubochni není běžné, anebo co by v ní neměli možnost zažít. Rudolf opustil vesnici, protože se v ní nudil.

Některým jejich rozhodnutí urychlil podnět zvenčí, na nějž oni sami neměli vliv. U několika respondentů je možné podobný vliv zvenčí vidět i v tom, že si podle něj vybírali i zemi, do níž odešli pracovat, protože ti, kdo byli někým osloveni s nabídkou, že mají možnost odejít pracovat do zahraničí, kde je zajištěno ubytování, práce, anebo být v místě společně s někým známým, tak ji využili (v partě, anebo jen s jedním dalším člověkem). Miňo, který neměl v té době žádnou jinou možnost, jak odejít pracovat do zahraničí a naskytla se mu možnost odejít do Prahy přes pracovní agenturu, tak ji využil. Od některých respondentů ale zaznělo, že by agentury nevyužili kvůli špatným zkušenostem svých známých a raději by spoléhali na sebe.

Ti, kdo si sami vybírali zemi, do níž chtěli odejít pracovat, tak jednali podle svých osobních preferencí.

Všichni respondenti si ne náhodou vybrali země, které jsou na západ od Slovenské republiky. Pracovní příležitosti jsou pro ně na „západě“ lákavější. Zazněly dokonce narážky, které byly vůči dalším národům a státům lehce xenofobní.

Část respondentů odešla za prací do Čech, které si jsou se Slovenskem jazykově a kulturně podobné, ale přesto respondenty nebylo zmiňováno, že by si vybírali Českou republiku právě jen kvůli těmto dvěma skutečnostem. Jediná Mariana využila toho, že mohla jako Slovenka studovat v českém jazyce na škole, která je „*prestižnější*“<sup>65</sup> než školy na Slovensku.

Pro některé z dotazovaných byla výhodou sousedních Čech jejich blízkost, která jim umožňovala se vracet zpět domů, kde zůstali jejich blízcí. Některým respondentům odloučení vadilo natolik, že se z ciziny vrátily za přítelkyní anebo přítelem či rodinou.

Jsou ale i další důvody, proč někteří z respondentů po návratu zůstávají anebo plánují zůstat v Ľubochni. Každý si k obci utvořil nějaký vztah, který také považují za jeden z důvodů odchodu do zahraničí, popřípadě návratu zpět do Ľubochně.

Všichni respondenti se setkávali před vlastním odchodem za hranice s těmi, kdo s prací v zahraničí měli zkušenosti. Do rozhodování o tom, jestli i oni odejdou jejich rodiče nebo příbuzní mohli mluvit, ale neměli dostatečný vliv na to, aby jejich rozhodnutí změnili. Ti z respondentů, kteří mají děti a místo v obci, tak už ji neplánují opustit.

Zkušenosti s prací v zahraničí se různí, ale kromě Janky každý zažil na vlastní kůži nějakou nevýhodu nebo nedostatek v práci v zahraničí. Přesto by všichni vlastním dětem pracovat také v zahraničí nebránili, naopak někteří by je podporovali, protože by tak nabraly nové životní zkušenosti.

Nelze jednoznačně říci, co je jediným důvodem odchodu Ľubochněnců, protože žádný takový neexistuje. Přesto doufám, že se mi podařilo alespoň určit některé z motivů, jež je k němu vedou.

V závěru svého výzkumu konstatuji, že výzkumu vybrané skupiny lidí a jejich motivace odchodu za prací je zajímavé a pestré téma, které by v budoucnu bylo zajímavé podrobit i kvantitativnímu výzkumu. Doufám, že moje práce může být dostatečným výchozím materiálem pro případné další zájemce o danou problematiku.

---

<sup>65</sup> Mariana



## Summary

I have tried to figure out for what reasons do people from Ľubochňa leave to work abroad. I have concluded that the main reasons are the economic ones – the people who leave are the ones that used to be unemployed or dissatisfied with the compensation they received for their job when staying in Ľubochňa. When they were leaving, they supposed the work abroad would be better than work in their hometown.

The respondents witnessed in the community that it is quite common to leave. When they decided to leave Ľubochňa themselves, it was solely their decision and even their parents were not able to change it.

The choice of the destination country was made based on various criteria, mostly on the contacts and arranged job opportunities. The respondents preferred to rely on themselves or their friends and family, not on the employment agencies.

The decision of leaving or returning is influenced by their relationship to their village of origin and to the commitments they have left behind when they left Ľubochňa.

## Použitá literatura

BABBIE, Earl. *The Practise of Social Research*. Belmont, CA, USA: Wadsworth, Cengage learning, 2007. 12. vydání.

BAHNA, Miloslav. *Pracovná migrácia zo Slovenska po vstupe do EÚ v kontexte krajín EÚ 10*. 2009. Dostupné z <[www.sociologia.sav.sk/.../1216\\_attach\\_Pracovna\\_migracia\\_zo\\_Slovenska\\_v\\_kontexte\\_EU\\_10.pdf](http://www.sociologia.sav.sk/.../1216_attach_Pracovna_migracia_zo_Slovenska_v_kontexte_EU_10.pdf)>

BITUŠÍKOVÁ, Alexandra. *E/Migrácie a Slovensko*. Transnárodná migrácia z pohľadu sociálnej antropológie. Bratislava: Ústav etnologie SAV, 2006. s. 200. ISBN 80-88997-32-1.

ČSÚ. *Cizinci v České republice 2010*. Praha: Český statistický úřad, 2010. ISBN 978-80-250-2039-5

DIVINSKÝ, Boris. *Migrácia zo Slovenskej republiky od roku 2004: vybrané črty, existujúce výzvy, návrhy riešení*. 2010. Dostupné z <<http://www.diaspora.sk/wp-content/uploads/Migr%C3%A1cia-zo-Slovenskej-republiky-od-roku-2004.pdf>>.

DIVINSKÝ, Boris, POPJAKOVÁ Dagmar. *Koľko Slovákov pracuje v zahraničí? (Jeden expertný odhad)*. 2007. Dostupné z <[www.infostat.sk/vdc/sk/pris/Divinsky\\_Popjakova.doc](http://www.infostat.sk/vdc/sk/pris/Divinsky_Popjakova.doc)>

DRBOHLAV, Dušan a kol. *Migrace a (i)migranti v Česku: Kdo jsme, odkud přicházíme, kam jdeme?*. Praha: SLON, 2010. s. 207. ISBN 978-80-7419-039-1.

HENDL, Jan. *Kvalitativní výzkum: Základní metody a aplikace*. Praha: Portál, 2005. s. 407. ISBN 80-7367-040-2.

CHLUĐILOVÁ, Iva. *Náš vztah k jiným národnostem*. 11.3.2003. Dostupné z <<http://www.cvvm.cas.cz/index.php?lang=0&disp=zpravy&r=1&shw=100193>>

KUCHAŘ, Pavel. *Trh práce: sociologická analýza*. Praha: Nakladatelství Karolinum, 2007. s. 183. ISBN 978-80-246-1383-3.

LUKŠÍKOVÁ-EZZEDINE, Petra. *Slováci v ČR*. 23.12.2005. Dostupné z <<http://www.socioweb.cz/index.php?disp=temata&shw=197&lst=117>>

LUTHER, Daniel. *E/Migrácie a Slovensko*. Úvod. Bratislava: Ústav etnologie SAV, 2006. s. 200. ISBN 80-88997-32-1.

MARUNIAK, Peter, GRÁCOVÁ Genovéva. *Slovenská štátnosť a slovenský povojnový exil: Zborník prednášok v Dome Matice slovenskej v Žilíně r. 2007*. Martin: Matica slovenská, 2008. s. 300. ISBN 978-80-7090-891-4

NÁBĚLKOVÁ, Mira. *Slovenčina a čeština v kontaktě: Pokračovanie príbehu*. Bratislava-Praha: VEDA, vydavateľstvo SAV, 2008. s. 364. ISBN 978-80-224-1060-1.

OBEC ĽUBOCHŇA, *Lubochňa na dlani č. 1/2010*, Občasník pre informovanosť občanov Ľubochny, Vydáva Obecný úrad Ľubochňa, apríl 2010

OBEC ĽUBOCHŇA, *Lubochňa na dlani č. 4/2009*, Občasník pre informovanosť občanov Ľubochny, Vydáva Obecný úrad Ľubochňa, december 2009

OBEC ĽUBOCHŇA, *Lubochňa na dlani č. 3/2009*, Občasník pre informovanosť občanov Ľubochny, Vydáva Obecný úrad Ľubochňa, august 2009

OBEC ĽUBOCHŇA, *Lubochňa na dlani č. 1/2008*, Občasník pre informovanosť občanov Ľubochny, Vydáva Obecný úrad Ľubochňa, 2008

STRAUSS, Anselm., CORBINOVÁ, Juliet. *Základy kvalitatívneho výskumu: postupy a techniky metódy zakotvené teórie*. Boskovice: Albert, 1990.

UHEREK, Zdeněk. *Cizinecké komunity z antropologickej perspektívy: vybrané prípady významných imigračných skupín v Českej republike*. Migrace, postmigrační procesy a jejich teoretické tematizace. Praha: Etnologický ústav AV ČR, 2008. s. 259. ISBN 978-80-87112-12-0.

VÍTEK, P., CHURÝ S. a kolektiv. *V stopách dávno odvíateho času – Monografia obcí Komjatná, Stankovany, Hubová, Švošov a Lubochňa*. P. Vitek, S.Churý a kolektiv, 2003-2007. s.264. ISBN 978-80-969820-9-7.

Štatistický úrad Slovenskej republiky

<<http://portal.statistics.sk/showdoc.do?docid=24138>>

Úrad práce, sociálnych vecí a rodiny Ružomberok <<http://www.upsvarrk.sk/>>

Základná škola s materskou školou Ľubochňa < <http://zslubochna.edupage.org/>>